BIAFHLAITHEAS

SCRÍOFA AG DAOINE ÓGA Ó GACH CEARN DEN EORAIP

'TÁ GÁ LE BIAFHLAITHEAS'

Tá Cairde Óga na Cruinne (san Eoraip), Óige La Via Campesina Eoraip agus ASEED na hEorpa tar éis beartú le teacht le chéile chun ár smaointe agus éilimh maidir le biafhlaiteas a shonrú. Is muidne tuathánaigh, oibrithe gan talamh, gníomhaithe, mic léinn, oibrithe agus tomhaltóirí a d'oibrigh leis an ábhar seo le roinnt blianta anuas. Le linn ár dtaithí, labhair muid le go leor páirtithe leasmhara laistigh den chóras bia.

Tá imní orainn, agus ar roinnt mhaith daoine eile, maidir leis an gcur chuige reatha nua-liobrálach agus caipitlí i leith an chórais bia dhomhanda. Dá bhrí sin, tá géarchéim reatha na haeráide, na hithreach agus na bithéagsúlachta agus dálaí oibre atá ag dul in olcas in go leor áiteanna ar fud an domhain.

Ar an taobh táirgthe, tá brú á chur ar shaol na tuaithe ag táirgeadh éifeachtúlachta agus táirgeachta, agus an gComhbheartas Talmhaíochta nasctha le féinmharú méadaithe sa tSualainn, sa Danmhairg, in Éirinn agus in Albain go luath sna 1990idí [1]. Tugadh aitheantas do sháruithe ar chearta daonna in obair imirceach sa Ghearmáin agus san Eoraip ag Gníomhaireacht an Aontais Eorpaigh um Chearta Bunúsacha an Duine agus ag Institiúid na Gearmáine um Chearta an Duine [2,3]. Ina theannta sin, tá méadú ar thruailliú nítrigine, cailleadh torthúlachta ithreach, astuithe a mhéadú, éagsúlacht speiceas a chailleadh agus rochtain talún laghdaithe d'fheirmeoirí ar scála beag agus do dhaoine atá nua d'fheirmeoireacht. Seo go léir agus leanann corparáidí ilnáisiúnta ar nós Bayer-Monsanto agus Yara orthu ag saothrú na billiún d'ioncam agus ag coinneáil spleáchas talmhaíochta ar bhreoslaí iontaise.

Ar an taobh tomhaltais, tá ár n-ardfhócas ar bhrabús a dhéanamh tar éis an earnáil bia a bhrú chun costais táirgthe a íoslaghdú. Tá feabhas tagtha ar a rochtain bia éagsúil i gcásanna áirithe, ach tá luach cothaithe íseal ag go leor díobh seo agus déantar próiseáil ard orthu, rud a chuireann le méadú eipidéimí sláinte a bhaineann le haiste bia [4]. Ina theannta sin, cuireann an easpa bia úr do go leor pobal, a chónaíonn i gceantair faoi mhíbhuntáiste de ghnáth, leis na fadhbanna seo.

Mar dhaoine óga, ba mhaith linn go mbeimid in ann todhchaí a bheith againn, ba mhaith linn go mbeadh na glúnta atá le teacht in ann maireachtáil ar domhan atá sásúil go fóill, le haer inanálaithe, uisce glan, acmhainní inrochtana, bia áitiúil, sláintiúil agus pobail ghníomhacha. Ní theastaíonn uainn gur féidir le pobail tuaithe agus sláinte daoine a bheith thíos le híospartaigh, agus leanann corparáidí orthu ag uasmhéadú agus ag méadú a mbrabús.

Tá ár moltaí maidir leis na réitigh bunaithe ar bhiafhlaiteas, córas a thabharfadh smacht do phobail ar an gcaoi a dtáirgtear, a thrádáiltear agus a ídítear bia. Forálann sé córas bia atá deartha chun cabhrú le daoine agus leis an gcomhshaol seachas brabúis a dhéanamh do chorparáidí ilnáisiúnta. [5]

LUCHT DÉANTA BEARTAS

Is polaiteoirí agus comhairleoirí réigiúnacha, náisiúnta agus Eorpacha iad lucht déanta beartas, a mbíonn tionchar díreach acu ar athrú beartais. Creidimid go bhfuil na páirtithe seo i riocht láidir nuair a bhaineann sé leis an gcóras bia. Agus 40% de bhuiséad an AE á chaitheamh ar thalmhaíocht, soláthraíonn an chéad cheann eile den Chomhbheartas Talmhaíochta in 2021 deis dúinn athruithe móra a dhéanamh ar fheidhmiú ár gcóras bia agus ár saol tuaithe. Laistigh den pholasaí seo agus iad siúd ag leibhéil náisiúnta éilímid:

DREASACHTAÍ AIRGEADAIS AGUS ACMHAINNÍ DO ROGHANNA EILE AGRA-ÉICEOLAÍOCHTA

• Méadú ar mhaoiniú agus acmhainní do chomharchumainn síl neamh-chorparáideacha, chomh maith le líonraí foghlama agus malartaithe d'fheirmeoirí.
• Laghdú ar chánacha agus ar fhóirdheontais mhéadaithe do bhia agra-éiceolaíoch agus dáilte go háitiúil.
• Cuir tús le fóirdheonú feirmeacha ar mhionscála, ní amháin na táirgeoirí móra.

• Fráma dlíthiúil a éascaíonn rochtain ar thalamh, go háirithe i gcás tuathánach neo-thuaithe (daoine nua san fheirmeoireacht).
• Athrú i dtreo fíorphraghsála ar bhia - lena n-áirítear aer-achair agus tionchar comhshaoil an táirgthe, ag cinntiú go n-íoctar go cothrom le feirmeoirí agus le hoibrithe feirme.
• "Árachas bia" a sholáthar do dhaoine ó theaghlaigh ar ioncam íseal chun rochtain a fháil ar bhia cothaitheach.
• Ag tacú le haistriú díreach d'fheirmeoirí i dtreo táirgeadh áitiúil agus agra-éiceolaíoch.

ATHRÚ AR AN MBEARTAS TRÁDÁLA

• Cruthaigh comhaontuithe trádála idirnáisiúnta a chuireann cearta an duine agus an comhshaol chun tosaigh, ní ar mhaithe le corparáidí móra trasnáisiúnta.
• A aithint go mbíonn tionchar ag comhaontuithe trádála idirnáisiúnta ar bheartais náisiúnta maidir le bia.
• Éileamh go mbeadh comhaontuithe trádála idirnáisiúnta mar bhonn chun tacú le trádáil laistigh de mhargaí áitiúla, agus mar sin ligtear don chóras bia a bheith ag brath níos lú ar thrádáil dhomhanda le hearraí.
• Stop earraí a dhumpáil isteach i margaí i bhfad i gcéin agus níos laige.
• Tacaigh leis an obair i dtreo chonradh ceangailteach na Náisiún Aontaithe maidir le Gnó agus Cearta Daonna. Dá bhrí sin, is féidir linn corparáidí trasnáisiúnta a choinneáil cuntasach as sáruithe ar chearta an duine.
• Cothrom na Féinne a fháil d'fheirmeoirí trí rialacháin margaidh, go háirithe maidir leis an ngaol idir an Domhan Theas agus Thuaidh.
• Cuir deireadh le cearta maoine intleachtúla ar bhia agus ar shíolta.

DAOINE AGUS POBAIL

Ní thiocfaidh an t-athrú struchtúrach atá uainn inár gcóras bia agus feirmeoireachta ó roghanna aonair tomhaltóirí amháin. Ach níor cheart go gcuirfeadh sé seo cosc orainn tacú le córais inbhuanaithe na todhchaí atá de dhíth orainn agus muid ag ceannach bia, trí naisc níos láidre a thógáil idir feirmeoirí agus daoine agus pobail.

IS BRÍ LE SEO

• Ba chóir go mbeadh bia áitiúil, orgánach agus sláintiúil inrochtana agus inacmhainne do chách - go háirithe dóibh siúd atá bocht ó thaobh ama agus airgid de.
• Ba cheart go dtarlódh sé seo trí mhargaí áitiúla, comharchumainn bia agus rogha malartacha ar an gcóras bia ceannasach atá ann faoi láthair, atá éifeachtúil agus oiriúnach ó thaobh an chultúir de.
• Caithfidh sé seo a bheith tacaithe ag rialtais, ar chóir dóibh fóirdheonú a dhéanamh ar bhia áitiúil trí tháirgeadh agus iompar a léiriú i bpraghas an bhia.
• Ba chóir go mbeadh sé de chumhacht ag daoine deiseanna a lorg chun tacú le feirmeoirí an t-aistriú a dhéanamh i dtreo córas táirgthe bia níos inbhuanaithe - mar shampla obair dheonach ar fheirmeacha, siopaí agus a bheith mar chuid de thalmhaíocht tacaithe ag an bpobal (CSA).

PACÁISTIÚ

• Ba chóir go dtacófaí le siopadóireacht neamhthramhaíola. Níor chóir bia a phacáil i bpacáistiú neamhriachtanach - go háirithe plaisteach. Nuair atá pacáistiú riachtanach, ba chóir é a dhéanamh as ábhair in-athchúrsáilte athchúrsáilte.
• Ba chóir bia a dhíol le trédhearcacht iomlán do thomhaltóirí maidir leis an áit as a dtagann sé.

Ba chóir **DRAMHAÍL BIA** a íoslaghdú trí
• Dáileadh dramhaíola bia atá freagrach go sóisialta.
• Múiríniú, ar chóir é a normalú agus a spreagadh.
• Díolachán míreanna “gránna” (glasraí atá “as cruth” srl) a mhéadú.
• Nuair is cuí, á n-athúsáid mar bia ainmhithe.
• A chinntiú go laghdóidh patrúin táirgeadh agus tomhaltais é oiread agus is féidir.
• Bia a stóráil trí choipeadh, é a thriomú, agus a reo nuair is gá.

TÁIRGEADH

• Ba chóir go dtacófaí le gach duine chun a gcuid bia féin a fhás nuair is féidir, rochtain ar thalamh chun bia a fhás san áireamh.
• Ba chóir go mbeadh sé de chumhacht ag daoine fás go comhoibríoch, chun geilleagair chomhroinnte a spreagadh.

TÁIRGÍ Ó AINMHITHE

• Ba cheart táirgeadh feola tionsclaíoch a stopadh.
• Is féidir le hainmhithe a bheith ina gcuid thábhachtach d'fheirmeoireacht agra-éiceolaíoch agus de chórais fhairsinge talmhaíochta, ach ba cheart ídiú ainmhithe a laghdú i dtíortha tionsclaíocha.

FEIRMEOIRÍ AGUS TÁIRGEOIRÍ BIA

Éilímid go mbeidh córas bia agus feirmeoireachta cothrom ann d'fheirmeoirí agus d'oibrithe feirme, go soláthraíonn sé slí bheatha mhaith agus praghsanna cothrom dóibh, agus go n-urramaíonn sé a gcearta oibre.

DÁ BHRÍ SIN, BA CHÓIR DÓIBH

• Íosphraghsanna a fháil ar bhia, rud a chiallaíonn ioncam cothrom agus saol maith.
• Rochtain a bheith acu ar a gcuid síolta féin - agus gan a bheith faoi ghlas i dtimthriallta a dteastaíonn uathu síolta a cheannach ó chorparáidí.
• A bheith ábalta bia séasúrach a tháirgeadh do mhargaí áitiúla, le barra éagsúlaithe.
• A bheith ábalta feirmeoireacht inbhuanaithe a dhéanamh, agus ar scála beag, agus tacaíocht a thabhairt chun teicneolaíochtaí traidisiúnta le haghaidh fáis a athdhíriú.

• Tacú le haistriú díreach chun aistriú ó fheirmeoireacht thionsclaíoch, ó agraiceimicí agus ó úsáid lotnaidicídí sintéiseacha go haireagrafaíocht, agus feirme a dhéanamh ar aon dul leis an dúlra.
• A bheith ag tacú le dea-chleachtas agus eolas a roinnt ar an dóigh leis an ithir a choinneáil beo.
• Tacaíocht airgeadais a fháil chun bia a fhás seachas farae.
• A bheith tacaithe ag a bpobal áitiúil nuair is féidir trí thionscadail Talmhaíochta Tacaithe Pobail, nó trí fheirmeacha comhoibríocha - rud a chiallaíonn slabhraí soláthair gearra.

OIDEACHAS

Éilímid córas a chuireann oideachas ar fheirmeoirí agus ar thomhaltóirí, idir shean agus aosta, ar chleachtais agra-éiceolaíocha, fíorluach bia, tionchair na gcóras talmhaíochta ar bhithéagsúlacht agus ar an gcomhshaol agus na tairbhí a bhaineann le táirgí a tháirgtear go háitiúil agus séasúrach.

IS BRÍ LE SEO

• Oideachas talmhaíochta príomhshrutha a dhíríonn ar agra-éiceolaíocht, ar bhithéagsúlacht, agus ar fheirmeoireacht ar aon dul le nádúr seachas cleachtais feirmeoireachta tionsclaíocha agus monashaothraithe.
• Oideachas bia agus talmhaíochta thar gach glúin.
• Soláthar gairdíní scoile i ngach scoil ionas gur féidir le páistí nasc a fháil leis an dúlra agus tuiscint a fháil ar an áit as a dtagann a gcuid bia.
• Méadú ar oideachas timpeall feirmeoireachta le haghaidh ithreach do gach saoránach.
• Oideachas bia agus talmhaíochta a chuir i bhfeidhm go daingean, scileanna praiticiúla i gcuraclaim phríomhshrutha san áireamh.
• Oideachas a chur ar thomhaltóirí ionas go dtuigeann siad luach an bhia a itheann siad.
• Oideachas gach saoránach ar thionchair an bhia a itheann siad, lipéadú leormhaith bia san áireamh.
• Oideachas na saoránach go léir maidir le tionchair timpeallachta dramhaíola bia agus na scileanna chun dramhaíl bia a bhainistiú go maith.
• Oideachas gach saoránach maidir le séasúracht bianna agus conas cócaireacht a dhéanamh le táirgí séasúracha.
• Rochtain mhéadaithe ar ghairdíní pobail inar féidir le saoránaigh foghlaim faoi fhás, múiríniú agus luach an bhia.
• Dreasachtaí do shaoránaigh am a chaitheamh ar fheirmeacha ionas gur féidir leo tuiscint agus léirthuiscint a fháil ar tháirgeadh bia.

TÁTAIL AGUS SÚIL AR AN TODHCHAÍ

Tá na cosáin agus na réitigh chun biafhlaiteas a chruthú ann cheana féin agus anois an t-am chun iad a chur i bhfeidhm. Tá sé ríthábhachtach go bhfuil tionchar mór ag an gcóras bia ar an gcomhshaol, ar an aeráid agus ar shaincheisteanna sóisialta.

Is iad feirmeoirí cnámh droma na sochaí agus mura dtacaímid leo le haistriú go córas bia agus feirmeoireachta atá inbhuanaithe agus sláintiúil, fanfaimid faoi ghlas i dtalmhaíochta tionsclaíoch.

Léiríonn roinnt forbairtí dearfacha le déanaí i spásanna cinnteoireachta idirnáisiúnta bealach chun cinn.

Glacadh Dearbhú na Náisiún Aontaithe maidir le Cearta na bPiaraí agus Daoine Eile ag Obair i gCeantair Tuaithe i mí na Nollag 2018 tar éis blianta fada feachtais ó La Via Campesina. [6] Tugann an dearbhú seo meáchan dlíthiúil agus polaitiúil do na deacrachtaí atá ag peasanaigh le haitheantas, smacht ar thalamh, cosaint shóisialta, acmhainní nádúrtha agus níos mó.

I 2019, sheol an Painéal Idirnáisiúnta Saineolaithe ar Chórais Bia Inbhuanaithe (IPES) togra le haghaidh Comhbheartais Bia. [7]

Ní mór tionscnaimh bheartais mar seo a thógáil agus a fhorbairt ag leibhéil áitiúla, náisiúnta agus idirnáisiúnta más mian linn an treocht reatha i dtreo talmhaíocht thionsclaíoch a thapú agus todhchaí shábháilte agus slán sláintiúl a ráthú d'fheirmeoirí, oibrithe feirme, an dúlra agus an tsochaí ina hiomláine.

Tagairtí

[1] Gallagher, A. & Sheehy, N. (1994) Suicide in Rural Communities, Journal of Community and Applied Social Psychology https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1002/casp.2450040302

[2] Deutsche Welle (2018) German Human Rights Institute Criticizes Exploitation of Migrant Workers https://www.dw.com/en/german-human-rights-institute-criticizes-exploitation-of-migrant-workers/a-46602151

[3] European Union Agency for Fundamental Rights (2019) Protecting Migrant Workers from Exploitation in the EU: Workers' Perspectives https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/-fra-2019-severe-labour-exploitation-workers-perspectives_en.pdf

[4] World Health Organisation (2002) Diet, Nutrition and the Prevention of Chronic Diseases https://www.who.int/dietphysicalactivity/publications/trs916/summary/en/

[5] Global Justice Now [2020] What is Food Sovereignty? https://www.globaljustice.org.uk/what-food-sovereignty

[6] European Coordination Via Campesina (2018) The United Nations Declaration on the Rights of Peasants and Other People Working in Rural Areas https://www.eurovia.org/wp-content/uploads/2018/02/ECVC-FIAN-Peasants-Rights_2018_EN_Info-Note.pdf

[7] International Panel of Experts on Sustainable Food Systems [IPES-Food] (2019) Towards a Common Food Policy for the EU http://ipes-food.org/pages/commonfoodpolicy

The European Commission's support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents, which reflect the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Co-funded by the Erasmus+ Programme of the European Union

BIA FHLAITHEAS
AN OIS!